

Συνέντευξη στην εφημερίδα *Η Αυγή*

<http://www.avgi.gr/article/10966/901393/serge-noiret-o-kathenas-mas-einai-istorikos-tou-parelthontos-tou>

Πολιτισμός Αρχαιολογία-Ιστορία

Serge Noiret : «Ο καθέννας μας είναι ιστορικός του παρελθόντος του»

ΕΝΤΥΠΗ ΕΚΔΟΣΗ Κακουριώτης Σπύρος

Δημοσίευση: 08 Σεπτεμβρίου 2013 16:00

Ο ιστορικός Serge Noiret γεννήθηκε στο Βέλγιο, όμως ζει στην Ιταλία περισσότερη από τη μισή του ζωή, εργαζόμενος στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας.

Συνέντευξη στον Σπύρο Κακουριώτη

Ο ιστορικός Serge Noiret γεννήθηκε στο Βέλγιο, όμως ζει στην Ιταλία περισσότερη από τη μισή του ζωή, εργαζόμενος στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας. Με ειδικευση στη σύγχρονη ιστορία, σύντομα έστρεψε το επιστημονικό του ενδιαφέρον στους σύγχρονους τρόπους και τα μέσα διαμόρφωσης της ιστορικής συνείδησης, ασχολούμενος με νέα ερευνητικά πεδία, όπως αυτό της δημόσιας και της ψηφιακής ιστορίας. Από το 2012 είναι πρόεδρος της Διεθνούς Ομοσπονδίας για τη Δημόσια Ιστορία (International Federation for Public History). Πρόσφατα βρέθηκε στη χώρα μας, προσκεκλημένος ομιλητής στο επιστημονικό συνέδριο για τη «Δημόσια Ιστορία στην Ελλάδα», που διεξήχθη στον Βόλο (30/8-1/9). Με την ευκαιρία αυτή, συζητήσαμε μαζί του για τη δημόσια ιστορία και το ρόλο της στις σύγχρονες κοινωνίες

*** Τι είναι η δημόσια ιστορία και γιατί είναι τόσο σημαντική;**

Θα έλεγα ότι η δημόσια ιστορία είναι σημαντικότερη κι από την ίδια την ακαδημαϊκή ιστορία, που απευθύνεται σε αρκετά περιορισμένο κοινό. Η δημόσια ιστορία ασχολείται με την ιστορία που βρίσκεται

γύρω μας. Ερμηνεύει το παρελθόν για διαφορετικά ακροατήρια, διαφορετικές κοινότητες ανθρώπων, σε διάφορα επίπεδα, από το τοπικό μέχρι το παγκόσμιο, χρησιμοποιώντας ποικίλα μέσα, ιδιαίτερα το Διαδίκτυο, ένα από τα σημαντικότερα κανάλια διάδοσης της δημόσιας ιστορίας παγκοσμίως, απ' όπου οι ακαδημαϊκοί ιστορικοί απουσιάζουν. Είναι εντέλει πολύ σημαντική για τον καθένα μας, γιατί ο καθένας μας είναι ιστορικός του παρελθόντος του, κατά κάποιον τρόπο.

*** Ο ιστορικός της δημόσιας ιστορίας είναι ένας ακαδημαϊκός ιστορικός που διαμεσολαβεί ανάμεσα στην ιστορία και το κοινό;**

Όχι μόνο, συχνά οι αρχεαολόγοι ή οι μουσειολόγοι, π.χ., κάνουν κι αυτοί δημόσια ιστορία. Όμως, προκειμένου να αποκριθούν στις προσδοκίες του κοινού για το παρελθόν του, είναι σημαντικό οι ιστορικοί που εκπαιδεύονται στα πανεπιστήμια να μπορούν να αποκτήσουν τις δεξιότητες που πρέπει να έχει ένας ιστορικός της δημόσιας ιστορίας, μέσα από ένα οργανωμένο πρόγραμμα σπουδών. Στα περισσότερα πανεπιστήμια δεν πρόκειται σήμερα να μάθεις πώς να κάνεις ένα ντοκιμαντέρ ή προφορική ιστορία, πώς να απευθυνθείς στην κοινότητά σου ή να εξετάσεις τεκμήρια που βρίσκονται γύρω σου. Όχι γιατί οι ακαδημαϊκοί ιστορικοί δεν χρησιμοποιούν τέτοιες πηγές, αντιθέτως, αλλά γιατί χρειάζεται να τις ερμηνεύσεις στη γλώσσα ενός διαφορετικού κοινού.

*** Πώς κάνει την εμφάνισή της η δημόσια ιστορία στο πεδίο των ιστορικών σπουδών;**

Η δημόσια ιστορία ως οργανωμένο επιστημονικό αντικείμενο εμφανίστηκε στις ΗΠΑ τη δεκαετία του 1970 και αποτέλεσε αντικείμενο διδασκαλίας, ενώ ακολούθησαν τα βρετανικά πανεπιστήμια. Όμως η δημόσια ιστορία πρωτοεμφανίστηκε στη Βρετανία μετά το 1968, ως ένα κίνημα που η βασική του ιδέα ήταν να απευθυνθεί στις κοινότητες του πληθυσμού και ειδικότερα στους εργάτες και τα συνδικάτα, που ήθελαν να μάθουν ποια ήταν η δική τους ιστορία, κάτι που θα τους επέτρεπε να κατανοήσουν ευρύτερα την ιστορία. Εκεί ένας μαρξιστής ιστορικός, ο Raphael Samuel,

ιδρύοντας στο Ruskin College της Οξφόρδης το History Workshop, κάλεσε τους εργάτες και τα συνδικάτα τους στο πανεπιστήμιο, να αφηγηθούν τη δική τους ιστορία, με τις δικές τους πηγές, κάνοντας προφορική ιστορία, ενώ στη συνέχεια προχωρούσε στην ερμηνεία τους. Λειτουργούσε δηλαδή σαν δημόσιος ιστορικός απέναντι σε εκείνη την κοινότητα, προκειμένου να υπάρξει διάδραση, από τη μια, ανάμεσα στους ανθρώπους και το παρελθόν τους, και, από την άλλη, τις δεξιότητες του ιστορικού, που του επέτρεπαν ερμηνείες σε ένα ευρύτερο επίπεδο.

Η δημόσια ιστορία είναι λοιπόν ένας διαφορετικός τρόπος να πάρεις το παρελθόν σου στα χέρια σου, το παρελθόν που έχει σημασία για σένα. Για να γίνει αυτό όμως χρειάζονται καινούργιοι επαγγελματίες.

*** Η αντίληψη του όρου «δημόσια ιστορία» στις ευρωπαϊκές χώρες είναι διαφορετική;**

Αυτό που απασχόλησε τα τελευταία 20 χρόνια τον ιστορικό διάλογο στις ευρωπαϊκές χώρες, ιδιαίτερα αυτές του Νότου, ήταν οι δημόσιες χρήσεις της ιστορίας. Η ιστορία χρησιμοποιείται από πολιτικές δυνάμεις, κόμματα και κυβερνήσεις, προκειμένου να ανακατασκευάσουν το παρελθόν ώστε να αντλήσουν νομιμοποίηση για τη δράση τους. Όπως, για παράδειγμα, οι νόμοι που αφορούν το αποικιακό παρελθόν που εγκρίθηκαν στη Γαλλία κ.λπ.

Αυτή η δημόσια χρήση της ιστορίας αποτελεί υποπεδίο της δημόσιας ιστορίας και αφορά τη σχέση ιστορίας και πολιτικής. Ένα υποπεδίο που αμφισβητεί και αναστοχάζεται αυτές τις χρήσεις, παρεμβαίνοντας στο δημόσιο διάλογο. Σε αυτόν συμμετέχουν πολλοί ακαδημαϊκοί ιστορικοί, που κάνουν έτσι δημόσια ιστορία, συζητώντας για τις δημόσιες χρήσεις της ιστορίας. Αυτό όμως είναι μονάχα ένα μέρος της δημόσιας ιστορίας. Είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι η δημόσια ιστορία είναι πολύ ευρύτερη, γιατί η ζήτηση ερμηνειών για το παρελθόν από κοινότητες, οικογένειες, άτομα κ.λπ. πρέπει να βρει ανταπόκριση από τους επαγγελματίες.

*** Ο ιστορικός της δημόσιας ιστορίας καλείται να αντιμετωπίσει νεοναζιστικές αντιλήψεις, όπως π.χ. των αρνητών του Ολοκαυτώματος, που πληθαίνουν στον δημόσιο λόγο;**

Από το 1994 ασχολούμαι με τον ρόλο του Διαδικτύου σε σχέση με το επάγγελμα του ιστορικού, πώς το αλλάζει και πώς φτάνουμε στην ψηφιακή ιστορία, ένα νέο πεδίο που εφαρμόζει καινούργια εργαλεία. Σε αυτό το πλαίσιο, μαζί με μια ερευνητική ομάδα παρακολουθήσαμε όλα τα περιεχόμενα σύγχρονης ιστορίας στο Διαδίκτυο στην Ιταλία. Αναζητώντας ποιος παράγει ιστορικό λόγο στο Διαδίκτυο, για ποιο λόγο και με ποιους τρόπους. Το Διαδίκτυο είναι μια νέα «Άγρια Δύση», ένα σύνορο που μπορεί κανείς να το μετακινεί κατά βούληση και να κάνει ό,τι θέλει. Έτσι είδαμε πολλούς ιστότοπους αρνητών του Ολοκαυτώματος, φιλικούς προς την κυβέρνηση Μπερλουσκόνι, η οποία είχε περιλάβει στους κόλπους της πρώην αξιωματούχους της μουσολινικής «Δημοκρατίας του Σαλό». Αποφασίσαμε πως έπρεπε να αντιδράσουμε και καταγγείλαμε όλη αυτήν την παραχάραξη, κάνοντας ένα είδος αντιπροπαγάνδας, στις εφημερίδες και στο Διαδίκτυο. Όμως η παρέμβαση των ακαδημαϊκών ιστορικών στο πεδίο του Διαδικτύου πραγματικά λείπει...

*** Συχνά οι ακαδημαϊκοί ιστορικοί δεν συμμετέχουν στον δημόσιο διάλογο από φόβο μήπως νομιμοποιήσουν έναν τέτοιου είδους λόγο;**

Ναι, όμως ακριβώς γι' αυτό χρειάζεται να προσεγγίζει κανείς τις κοινότητες σε διάφορα επίπεδα, με διάφορα μέσα, να διδάξει τους ανθρώπους για το παρελθόν, αντιμετωπίζοντας αυτό που είναι πραγματικά σημαντικό γι' αυτούς. Να σας δώσω ένα παράδειγμα: Στις ΗΠΑ γιορτάζονται τα 150 χρόνια από τον Εμφύλιο Πόλεμο. Στον Νότο είναι διάχυτη η άποψη ότι υπήρξαν θύματα της επιθετικότητας των Βορείων. Τι κάνουν λοιπόν οι δημόσιοι ιστορικοί σε τοπικό επίπεδο για να αλλάξουν αυτού του είδους τις πεποιθήσεις; Στα σχετικά θεματικά πάρκα παρουσιάζουν στο κοινό όχι μονάχα τις μάχες αλλά και την ερμηνεία του ιστορικού πλαισίου μέσα στο οποίο συνέβησαν. Στα μουσεία, πλάι στα άλλα τεκμήρια, εκθέματα παρουσιάζουν το ιστορικό πλαίσιο της οικονομίας των φυτειών και της δουλείας. Οι αλυσίδες που έδεναν τους σκλάβους

είναι μπροστά στα μάτια των θεατών. Έτσι, άνθρωποι παίρνουν ένα άλλο μήνυμα και αντιλαμβάνονται το ιστορικό πλαίσιο. Η ακαδημαϊκή ιστορία είναι παρούσα προκειμένου να δώσει νόημα σε αυτό το παρελθόν και να κάνει τους ανθρώπους να σκεφτούν διαφορετικά γι' αυτό.

*** Τι εντυπώσεις αποκομίσατε από το συνέδριο για τη δημόσια ιστορία στην Ελλάδα;**

Δεν μπορώ να πω πολλά πράγματα, καθώς δεν γνωρίζω τη γλώσσα. Βλέποντας το πρόγραμμα, θα έλεγα πως ήταν επικεντρωμένο στις δημόσιες χρήσεις της ιστορίας, καθώς ασχολήθηκε με την εκπαίδευση, την λογοτεχνία, τον κινηματογράφο, το Διαδίκτυο... Ακριβώς αυτά που ερευνά η δημόσια ιστορία. Όταν παρουσίασα το πρόγραμμα του συνεδρίου στο μπλογκ μου, είχα μέσα σε δυο μέρες περίπου 400 επισκέψεις από πάρα πολλές χώρες. Ένα εθνικό συνέδριο, σε μια εθνική γλώσσα, είναι παρόν για όλους στον κόσμο. Με τον τρόπο αυτό, από το τοπικό πηγαίνουμε στο παγκόσμιο και επιστρέφουμε πάλι στο τοπικό...